

Asia: VN/20873/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pidämme perusteltuna, että STEA-avustusten myöntämistä ohjaavia arviointikriteerejä täsmennetään tilanteessa, jossa käytettävissä oleva rahoitus vähenee ja avustusten kohdentamiselta edellytetään entistä suurempaa vaikuttavuutta. On tärkeää, että päätöksenteko perustuu avoimiin, läpinäkyviin ja yhdenvertaisiin arviointiperusteisiin sekä siihen yhteiskunnalliseen lisäarvoon, jota järjestötoiminnalla tuotetaan suhteessa julkisiin palveluihin. Hienoa, että luonnoksessa korostetaan eriarvoisuuden vähentämistä, osallisuuden lisäämistä ja ihmisten voimavarojen vahvistamista. Nämä ovat ennen kaikkea STEA-avustusten pitkäaikaisia tavoitteita, joiden toteutuminen edellyttää monipuolista järjestökenttää sekä erilaisten toimintamallien tunnistamista.

Phoenix ry:n ylläpitämä Startup Refugees -verkosto tukee pakolaisten ja muiden marginaalisessa asemassa olevien maahan muuttaneiden hyvinvointia, osallisuutta ja yhteiskuntaan kiinnittymistä valtakunnallisesti yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueiden, yritysten, oppilaitosten ja muiden järjestöjen kanssa. Toimintamme perustuu yksilölliseen neuvontaan, palveluohjaukseen, vertaistukeen, vapaaehtoistoimintaan, työnantajayhteistyöhön, yrittäjyyden tukemiseen sekä eri toimijoita yhdistävien verkostojen rakentamiseen.

Vaikka toimintamme tavoitteena on edistää työllistymistä ja yrittäjyyttä, niiden merkitys STEA-rahoituksen näkökulmasta on ennen kaikkea sosiaalinen. Työ, yrittäjyys ja osallisuus vahvistavat hyvinvointia, ehkäisevät syrjäytymistä, vähentävät yksinäisyyttä, lisäävät yhteiskunnallista osallisuutta sekä tukevat mielenterveyttä ja toimintakykyä. Samalla ne vähentävät palvelujärjestelmään kohdistuvaa kuormitusta pitkällä aikavälillä. Näin järjestötoiminta täydentää julkisia palveluja juuri sillä tavalla, johon STEA-avustuksilla pyritään.

Pidämme tärkeänä, että asetuksen soveltamisessa tunnistetaan järjestöjen erilaiset vaikuttavuusmekanismit. Kaikki yhteiskunnallisesti merkittävä järjestötyö ei näyttäydy välittömästi suurena määränä asiakaskohtaamisia, vaikka sen vaikutukset voivat olla yksilön ja yhteiskunnan kannalta erittäin merkittäviä. Vaikuttavuus syntyy usein pitkäjänteisestä luottamuksen rakentamisesta, ihmisten tavoittamisesta, palveluihin kiinnittymisestä, yhteisöllisyyden vahvistamisesta sekä yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa.

Pidämme perustelumuihistiossa esitettyä laajaa tulkintaa kohtaavasta työstä erittäin tärkeänä. Kohtaaminen toteutuu käytännössä monin eri tavoin. Esimerkiksi Startup Refugeeekin toiminnassa kohtaava työ tarkoittaa henkilökohtaista ohjausta, mentorointia, vertaistukea, rinnallakulkijuutta, työnantajien ja työnhakijoiden kohtauttamista, ryhmätoimintaa sekä monialaista palveluohjausta.

Korostamme, ettei kohtaavan työn käsitettä tule käytännössä tulkita niin suppeasti, että se rajautuisi vain kasvokkain asiakastapaamisiin. Tällainen tulkinta voisi johtaa siihen, että ennaltaehkäisevä, yhteisölähtöinen ja verkostoja rakentava työ jää perusteettomasti heikompaan asemaan, vaikka juuri nämä toimintamallit usein mahdollistavat kaikkein vaikeimmin tavoitettavien ihmisten pääsyn palveluiden, yhteisöjen ja työelämän piiriin.

Pidämme myös erittäin tärkeänä perustelumuihistiossa esitettyä näkemystä siitä, että avoimuutta arvioidaan tosiasiallisen saavutettavuuden näkökulmasta eikä pelkästään muodollisena kaikille avoimuutena. Maahan muuttaneiden ja pakolaisten kohdalla osallistumisen esteitä voivat muodostaa esimerkiksi kieli, puutteellinen tieto palvelujärjestelmästä, vähäiset verkostot, syrjintäkokemukset tai viranomaisiin kohdistuva epäluottamus. Tällöin kohdennettu toiminta on usein tehokkain tapa toteuttaa yhdenvertaisuutta eikä sitä tule pitää avoimuuden vastakohtana.

Kiinnitämme huomiota myös toiminnan päällekkäisyyden arviointiin. Monialaisessa kotoutumis- ja osallisuustyössä useat toimijat voivat työskennellä saman teeman parissa, mutta eri kohderyhmien, eri alueiden tai erilaisten toimintamallien kautta. Päällekkäisyyttä ei tule arvioida organisaatioiden toimialojen perusteella, vaan sen mukaan, tuottaako toiminta lisäarvoa, tavoittaako se ihmisiä, joita muut toimijat eivät tavoita, sekä täydentääkö se olemassa olevaa palvelu- ja järjestöverkostoa.

Pidämme tärkeänä myös sitä, että kokonaisharkintaa koskevaa säännöstä sovelletaan tavalla, joka vahvistaa päätöksenteon ennakoitavuutta ja luottamusta. Hakijoiden tulee voida ymmärtää, miten eri arviointiperusteita painotetaan ja millä perusteilla ratkaisut tehdään. Tämä on tärkeää sekä järjestöjen toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen että hyvän hallinnon näkökulmasta.

Katsomme, että asetusluonnoksen tavoitteet ovat pääosin oikeansuuntaisia. Jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin varmistaa, että avustuskriteerit tunnistavat järjestöjen erilaiset toimintamallit ja vaikuttavuuden muodot sekä sen, että sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistetään myös välillisesti rakentamalla osallisuutta, yhteisöllisyyttä, luottamusta ja mahdollisuuksia osallistua

työelämään ja yhteiskuntaan. STEA-avustusten vaikuttavuus perustuu juuri tähän monimuotoiseen kansalaisyhteiskunnan työhön, jonka arvoa ei voida arvioida pelkästään välittömien asiakaskohtaamisten tai lyhyen aikavälin tulosten perusteella.

STEA-avustusten vaikuttavuus syntyy usein siitä, että järjestöt rakentavat siltoja ihmisten, yhteisöjen, työnantajien ja julkisten palvelujen välille. Tällainen verkostoja kokoava ja yhteistyötä mahdollistava toiminta on olennainen osa kansalaisyhteiskunnan tehtävää, vaikka sen vaikutukset eivät aina näy välittöminä asiakaskohtaamisina.

Manai Aicha
Phoenix ry / Startup Refugees